

Ю. В. Масюк,

к. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: 0000-0001-6445-806X

В. Ю. Боюн,

студентка, Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: 0000-0003-2791-565X

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.10.93

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Yu. Masyuk,

*PhD in Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University*

V. Boyun,

Student, Dnipro State Agrarian and Economic University

MANAGEMENT OF FINANCIAL RESULTS OF AGRICULTURAL ENTERPRISE ACTIVITY

У статті досліджено сутність та особливості управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства. Доведено, що ключовими в системі показників, що використовуються з метою всебічного аналізу результативності роботи сільськогосподарського підприємства, є фінансові результати. Фінансові результати характеризують різні сторони постачальницької, виробничої, збутової, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності сільськогосподарського підприємства та одержують закінчену грошову оцінку в системі показників прибутку (збитку). Встановлено, що кожне сільськогосподарське підприємство прагне до поліпшення фінансових результатів своєї діяльності, оскільки значна частина прибутку витрачається на подальше виробництво, вдосконалення його технологій, і лише незначна частина виступає в якості чистого прибутку підприємства. Доведено, що питання про поліпшення управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства має важливу роль у виробничій політиці підприємства. Досліджено основні завдання системи фінансового менеджменту прибутку сільськогосподарського підприємства.

The article examines the essence and features of managing the financial results of an agricultural enterprise. It is proved that the key in the system of indicators used for the purpose of the comprehensive analysis of efficiency of work of the agricultural enterprise, are financial results. The financial results characterize the various aspects of supply, production, sales, investment, financial and other activities of the agricultural enterprise and receive a complete monetary assessment in the system of profit (loss). It is established that each agricultural enterprise seeks to improve the financial results of its activities, as a significant part of the profit is spent on further production, improvement of its technologies, and only a small part acts as a net profit of the enterprise. It is proved that the issue of improving the management of financial performance of an agricultural enterprise plays an important role in the production policy of the enterprise. The main tasks of the system of financial management of profit of an agricultural enterprise are investigated. It is established that the management of financial results of an agricultural enterprise is a component of the overall management system — a complex mechanism that

allows to ensure the efficiency of the enterprise by performing a wide range of management functions, the main of which are planning, organization, motivation and control. Implementation of effective operating activities in agricultural enterprises involves methodologically developed accounting and analysis of financial results. The relevant information obtained as a result of such analysis is the key to efficient and effective operation and development of the agricultural enterprise. In the domestic practice of management to assess the financial performance of agricultural enterprises most often use profit indicators, which are calculated in the accounting. In the domestic practice of management to assess the financial performance of agricultural enterprises most often use profit indicators, which are calculated in the accounting. In Western practice, preference is given to the analysis of net cash inflows. The most perfect indicator of the financial result of an agricultural enterprise should be recognized as an increase in equity over a period of time.

Ключові слова: управління, прибуток, фінансовий результат, сільськогосподарське підприємство, ризик, фінансові ресурси.

Key words: management, profit, financial result, agricultural enterprise, risk, financial resources.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За умов ринкової економіки управління результатами фінансовими посідає ключове місце у діловому житті сільськогосподарського підприємства. Фінансовий стан пояснюється забезпеченістю ресурсами фінансовими, потрібними для результативного функціонування, правильним їх розміщенням та дієвим використанням. Ефективна діяльність сільськогосподарського підприємства, стабільні темпи його роботи та конкурентоспроможність у сучасних умовах економічних певною мірою описується якістю керування результатами фінансовими. Управління результатами фінансовими генерує в собі планування фінансове та прогнозування із наступними елементами обов'язковими, а саме: бюджетування та бізнес планування, реалізація проєктів інвестиційних, організація обліку управлінського, постійний комплексний аналіз фінансовий та використовуючи його за основу вирішення проблем платоспроможності, стійкості фінансової, запобігання ймовірного банкрутства підприємства. Важливим критерієм управління результатами фінансовими підприємства сільськогосподарського мають бути рішення, основа яких ґрунтується на формуванні необхідних для розвитку підприємства ресурсів фінансових, пошуку нових джерел фінансування на ринках грошовому та фінансових, застосування новітніх інструментів фінансових, які дають змогу вирішувати основні проблеми фінансів: ліквідність, платоспроможність, прибутковість та оптимальне співвідношення джерел фінансування власних та позикових. Особливості управління фінансовим результатами діяльності сільськогосподарського підприємства є надзвичайно актуальними в умовах сьогодення та виступають ключовими в аналізі цієї тематики.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Значна кількість науковців як вітчизняних так і закордонних внесли значний вклад в дослідження питань управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства а саме: Бутинець Ф.Ф., Білик М.Д., Білик Т.О., Фецович Т.Р., Вороніна О.О., Добруднік Т.П., Єліфанов І.Ю., Ревенко В.С., Бланк І.А., Пігуль Н.Г., Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. та інші. Враховуючи значний вклад науковців у дослідження цього питання, велика кількість важливих аспектів в умовах розвитку ринкових відносин залишається малодослідженою і потребує подальших обґрунтувань.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті ґрунтується на дослідженні сутності та особливостей управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ефективність діяльності кожного сільськогосподарського підприємства визначається на основі значень фінансових показників. Ключовими в системі показників, що використовуються з метою всебічного аналізу результативності роботи сільськогосподарського підприємства, є фінансові результати. Фінансовий результат є показником ефективності виробничого або операційного процесу організації, який впливає на управлінські рішення, а також на рішення стейкхолдерів, від яких залежать економічні результати діяльності сільськогосподарського підприємства. Фінансові результати характеризують різні сторони постачальницької, виробничої, збутової, інвестиційної, фінансової та інших видів діяльності сільськогосподарського підприємства та одержують закінчену грошову оцінку в системі показників прибутку (збитку). Прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства характеризується багатоаспектною роллю і різноманіттям форм, в яких він виступає.

Розглянемо трактування сутності поняття фінансовий результат у наукових працях різних вчених-економістів.

Так, Бутинець Ф.Ф. зазначає, що: "фінансові результати це як прибуток або збиток, отриманий суб'єктом господарювання внаслідок своєї діяльності" [1, с. 11].

Білик М.Д. і Білик Т.О. наголошують на тому, що: "прибуток, або збиток суб'єкта господарювання, що розраховується як різниця між сукупними доходами та витратами і за позитивного результату представляє додаткову вартість, яка виступає одним із джерел фінансування операційної та інвестиційної діяльності" [2, с. 113].

Фецович Т.Р. трактує фінансовий результат як: "загальнонований кінцевий результат роботи підприємства, який доцільно розглядати як систему взаємопов'язаних об'єктів: доходу та витрат від операційної діяльності" [3, с. 406].

У свою чергу Вороніна О.О. акцентує увагу на тому, що: "фінансовий результат це якісна характеристика фінансово-господарської діяльності, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства, відображає значущість і сталість розвитку підприємства, кількісно узагальнюється у вигляді прибутків

Рис. 1. Система управління фінансовим результатом діяльності сільськогосподарського підприємства

Джерело: сформовано авторами.

(збитків), зміни власного капіталу, його складових частин" [4, с. 8].

Аналізуючи НП(С)БО № 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", варто зазначити, що: "фінансові результати класифікуються відповідно до видів діяльності, а саме операційної діяльності; інвестиційної діяльності; фінансової діяльності; надзвичайних подій" [5].

Добрунік Т.П. чітко стверджує, що: "фінансові результати сільськогосподарських підприємств необхідно розглядати як універсальну економічну категорію, яка відзеркалює результативність діяльності підприємства шляхом зіставлення доходів, отриманих від певного виду сільськогосподарської продукції або біологічних активів, певної галузі, виду діяльності чи в цілому по підприємству із сумою понесених на їх одержання витрат. Також прибуток є основним внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства, які забезпечують його розвиток. Чим вищий рівень прибутку, тим менша потреба в залученні коштів із зовнішніх джерел і тим вищий рівень самофінансування розвитку підприємства, забезпечення реалізації стратегічних цілей, підвищення конкурентної позиції підприємства на ринку" [6, с. 77].

Ми погоджуємося з твердженням Єпіфанової І.Ю та Ревенко В.С. стосовно того, що: "фінансовий результат від операційної діяльності це результат операційної діяльності суб'єктів господарювання, що визначається як різниця між доходами та витратами від операційної діяльності, виражена в абсолютних показниках прибутку (збитку). Взагалі фінансовий результат суб'єктів господарювання є одним із найважливіших економічних показників, який зображає ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою, інвестиційною" [7, с. 161].

Також Єпіфанова І.Ю. та Ревенко В.С. акцентують увагу на тому, що: "дослідження фінансового результату від операційної діяльності є неможливою важливою складовою частиною аналізу загальної фінансової результативності підприємства, оскільки саме операційна діяльність є і основою, і взагалі метою створення цього підприємства. Тому аналіз фінансового результату від операційної діяльності в розрізі дослідження фінансового результату будь-якого підприємства є одним із найважливіших етапів. Моніторинг окремих складників фінансового результату від операційної діяльності та правильне втручання, коригування процесу їх утворення, дасть змогу оперативної діяти і самостійно керувати

динамікою та розмірами результативного показника — фінансового результату від операційної діяльності, а отже, і фінансового результату підприємства" [7, с. 161].

Відомо, що кожне сільськогосподарське підприємство прагне до поліпшення фінансових результатів своєї діяльності, так як значна частина прибутку витрачається на подальше виробництво, вдосконалення його технологій, і лише незначна частина виступає в якості чистого прибутку підприємства. Саме тому питання про поліпшення управління фінансовими результатами діяльності сільськогосподарського підприємства має важливу роль у виробничій політиці підприємства.

Варто зазначити, що управління результатами фінансовими сільськогосподарського підприємства ґрунтується на загальних принципах, а саме: спланованість, цілеспрямованість, дисципліна, компетентність, ієрархічність, стимулювання, взаємозалежності (управління відбувається під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів), оптимальності (необхідно обрати найкраще управлінське рішення в конкретній ситуації), гнучкості, тобто можливості системи управління адаптуватися до змін середовища. Ключові елементи системи управління фінансовим результатом діяльності сільськогосподарського підприємства наведені на рисунку 1.

Аналізуючи рисунок 1, доцільно акцентувати увагу на тому, що управління фінансовими результатами сільськогосподарського підприємства являє собою компонент загальної системи управління підприємством, тобто складний механізм, що дозволяє забезпечити ефективність роботи сільськогосподарського підприємства шляхом виконання численного набору функцій управління, основними з яких є планування, організація, мотивація та контроль.

І.О. Бланк виокремлює: "процес управління прибутком як процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві для максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах" [8, с. 248].

На думку Пігуль Н.Г.: "прийняття управлінських рішень щодо формування фінансових результатів сільськогосподарських підприємств є надзвичайно важливим аспектом їх діяльності і передбачає розробку певних організаційно-методичних заходів для створення цілісної системи управління прибутком підприємств. Основними елементами організаційно-методичної системи управління прибутком є: організаційне забезпечення; інформаційне забезпечення; системи і методи ана-

лізу прибутку; системи і методи планування прибутку; системи і методи внутрішнього контролю" [9, с. 127].

Мицак О., Ковтун Н. та Лихач О. доречно зазначають, що: "ефективність процесів управління та планування прибутку значною мірою залежить від якості аналізу, реальності виявлених резервів збільшення прибутку, економічного обґрунтування планів формування й використання прибутку на майбутній період. Відтак, метою стратегічного управління прибутком і рентабельністю є розроблення ефективної політики моделювання прибутку підприємства та виявлення оптимального рівня рентабельності фінансових вкладень у довготерміновому періоді. Для вітчизняних підприємств основними чинниками, які в стратегічному контексті можуть позитивно вплинути на зміну величини обсягу прибутку, є: зростання обсягів реалізації продукції; зростання цін; зниження собівартості; оновлення асортименту й номенклатури продукції тощо. Оскільки єдиної для всіх підприємств стратегії не існує, як і не існує єдиного універсального стратегічного плану діяльності підприємства, який її представляє, процес вироблення стратегії для кожного підприємства буде унікальним і залежатиме від його позиції на ринку, динаміки розвитку, потенціалу, поведінки конкурентів, характеристик реалізованих товарів та інших чинників" [10, с. 118].

Аналізуючи вищевикладене, ми розділяємо думку Добрунік Т.П. стосовно того, що: "сільськогосподарське виробництво є специфічною галуззю економіки, яка характеризується високим рівнем ризику та невизначеності господарської діяльності, однією з причин цього є те, що в сільському господарстві економічний процес відтворення тісно переплітається з природними (біологічними) процесами. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин діяльність сільськогосподарських підприємств проходить у динамічних, часто змінюваних умовах. А отже, виникає необхідність миттєвого реагування на зміни у зовнішньому середовищі, яке створює безперервні загрози позиції господарства на ринку. Швидкість реагування пов'язана з раціональним використанням внутрішніх можливостей розробки і реалізації власної стратегії розвитку як комплексу специфічних заходів щодо вибору стратегічних напрямів розвитку, визначення основних цілей, спрямованих на реалізацію найкращих із можливих варіантів оптимального виробництва і реалізації продукції за умови раціонального використання ресурсного потенціалу, створення сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов успішного функціонування" [6, с. 80].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Підводячи підсумки проведеного дослідження, наголосимо на тому, що управління фінансовими результатами сільськогосподарського підприємства являє собою компонент загальної системи управління — складний механізм, що дозволяє забезпечити ефективність роботи підприємства шляхом виконання численного набору функцій управління, основними з яких є планування, організація, мотивація і контроль. Реалізація ефективної операційної діяльності на сільськогосподарських підприємствах передбачає проведення методологічно розробленого обліку і аналізу фінансових результатів. Отримана в результаті такого аналізу релевантна інформація є ключем ефективного і результативного функціонування та розвитку сільськогосподарського підприємства. У вітчизняній практиці господарювання для оцінки фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства частіше за все використовують показники прибутку, які обчислюються в рамках бухгалтерського обліку. У західній практиці перевага віддається аналізу чистого грошового припливу. Найбільш досконалим показником фінансового результату діяльності сільськогосподарського підприємства слід визнати приріст власного капіталу за певний період.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навч. посібник. Житомир: Рута, 2003. 680 с.
2. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія. Київ: КНУТД, 2012. 280 с.
3. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств. Вісник Львівської комерційної академії. 2011. № 36. С. 405—410.
4. Вороніна О.О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 "Економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)" Харків: ХНЕУ, 2009. 25 с.
5. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 від 07.02.2014 № 73 зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page> (дата звернення: 15.10.2021).
6. Добрунік Т.П. Особливості управління фінансовими результатами аграрних підприємств. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. № 5 (1). С. 76—83.
7. Єпіфанова І.Ю., Ревенко В.С. Особливості управління фінансовим результатом від операційної діяльності підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2016. № 2. С. 160—166.
8. Бланк І.А. Управление прибылью. Киев: Ника-Центр, 2007. 768 с.
9. Пігуль Н.Г. Управління прибутком підприємства. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. 2010. № 28. С. 125—132.
10. Мицак О., Ковтун Н., Лихач О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства. Галицький економічний вісник. 2019. № 1. С. 115—122.

References:

1. Butynecj, F.F. (2003), *Ekonomicznyj analiz* [Economic analysis], Ruta, Zhytomyr, Ukraine.
2. Bilyk, M.D. and Bilyk, T.O. (2012), *Finansovi rezultaty dijalnosti malykh pidprijemstv: ocinka ta prognuzovannja* [Financial results of small enterprises: assessment and forecasting], KNUVD, Kyiv, Ukraine.
3. Fecovych, T.R. (2011), "Formation of financial results of enterprises", *Visnyk Ljvivs'kohoji komercijnoji akademiji*, vol. 36, pp. 405—410.
4. Voronina, O.O. (2009), "Management of the financial result of an industrial enterprise", PhD Thesis, KHNEU, Kharkiv, Ukraine.
5. Ministry of Finance of Ukraine (2014), "General requirements for financial reporting: "National Regulation (Standard) of Accounting № 1", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13/page> (Accessed: 15 October 2021).
6. Dobrunik, T.P. (2016), "Features of managing the financial results of agricultural enterprises", *Ekonomicznyj visnyk Zaporiz'kohoji derzhavnoji inzhenernoji akademiji*, vol. 5 (1), pp. 76—83.
7. Jepifanova, I.Ju. and Revenko, V.S. (2016), "Features of financial result management from operating activities of the enterprise", *Skhidna Jevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnja*, vol. 2, pp. 160—166.
8. Blank, I.A. (2007), *Upravlenie pribyl'ju* [Profit management], Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine.
9. Pighulj, N.Gh. (2010), "Enterprise profit management", *Problemy i perspektvy rozvytku bankiv's'kohoji systemy Ukrajinu*, vol. 28, pp. 125—132.
10. Mycak, O., Kovtun, N. and Lykhach, O. (2019), "Improving the mechanism of managing the financial results of the enterprise", *Ghalyckyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 1, pp. 115—122.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2021 р.